

на меті не надання правової допомоги, а сприяння розслідуванню можливих злочинів та притягнення до відповідальності.

Список використаної літератури:

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18#Text>.

2. Гарантии адвокатской деятельности: ЕСПЧ назвал ключевые решения. URL: protocol.ua/ru/garantii_advokatskoy_deyatelnosti_espch_nazval_klyuchevie_resheniya/.

3. Правила адвокатської етики: затверджені Звітно-виборчим з'їздом адвокатів України 09.06.2017 р. URL: <https://unba.org.ua/>.

4. Словник української мови URL: <http://sum.in.ua>.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Бакайнова Нана Мезенівна**

Ангел І.І.

студентка 4-го курсу Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ ГОНОРАРУ АДВОКАТА В УКРАЇНІ

Адвокат (адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) надає правову допомогу відповідно до законодавства України на підставі договору про надання правової допомоги [3].

Згідно з п.4 ч.1 ст.1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», договір про надання правової допомоги є домовленістю, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору [1].

Відповідно до ч.3 ст.27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», до договору про надання правової допомоги застосовуються загальні вимоги договірного права [1].

Згідно загальних вимог договірного права, договір є відплатним, якщо інше не встановлено договором, законом або не впливає із суті договору (частина п'ята статті 626 Цивільного кодексу України) [3].

Ні Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ні Правила адвокатської етики не закріплюють положення про ціну послуг і гонорар як істотні умови договору про надання правової допомоги. Стаття 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яка регламентує вимоги до форми та змісту договору про надання правової допомоги, взагалі не містить приписів щодо оплати договору [3].

Перш за все, необхідно з'ясувати що ж таке «гонорар».

В перекладі з латинської гонорар (*honorarium*) означає добровільний дар за працю, винагорода за послуги [5]. Під гонораром розуміють будь-які виплати за роботи або послуги. Адвокатський гонорар є одним із різновидів гонорару.

Згідно з ч.1 ст.30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», гонорар є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту [1].

У ч.2 ст.30 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зазначено, що порядок обчислення гонорару (фіксований розмір, погодинна оплата), підстави для зміни розміру гонорару, порядок його сплати, умови повернення тощо визначаються в договорі про надання правової допомоги, який є підставою адвокатської діяльності [1].

Згідно з ч.3 ст.30 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», при встановленні розміру гонорару враховуються складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини. Гонорар має бути розумним та враховувати витрачений адвокатом час [1].

У ст.28 Правил адвокатської етики, затверджених Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09 червня 2017 року, зазначено, що розмір гонорару визначається за погодженням адвоката з клієнтом. Адвокат має право у розумних межах визначати розмір гонорару, виходячи із власних міркувань. При встановленні розміру гонорару можуть враховуватися складність справи, кваліфікація, досвід і завантаженість адвоката та інші обставини. Погоджений адвокатом з клієнтом та/або особою, яка уклала договір в інтересах клієнта, розмір гонорару може бути змінений лише за взаємною домовленістю. В разі виникнення особливих по складності доручень клієнта або у випадку збільшення затрат часу і обсягу роботи адвоката на фактичне виконання доручення (підготовку до виконання), розмір гонорару може бути збільшено за взаємною домовленістю. Адвокат має право вимагати від клієнта та/або особи, яка уклала договір в інтересах клієнта, попередньої виплати гонорару та/або компенсації можливих витрат, пов'язаних з виконанням доручення [2].

Разом з тим, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», зокрема стаття 21, яка закріплює обов'язки адвоката, та Правила адвокатської етики не покладають на адвоката обов'язку фіксувати в договорі умову про сплату гонорару або визначати його позитивне значення, а також вчиняти дії по стягненню гонорару з клієнта. Зазначені нормативно-правові акти не забороняють адвокату надавати правову допомогу безоплатно [3].

Відповідно до приписів частини четвертої статті 27 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», особливості укладення та змісту контрактів (договорів) з адвокатами, які надають безоплатну правову допомогу, встановлюються законом, що регулює порядок надання безоплатної правової допомоги [3].

На сьогодні порядок надання безоплатної правової допомоги в Україні регламентується Законом України «Про безоплатну правову допомогу».

У ст.28 Правил адвокатської етики вказано, що адвокат, який надає безоплатну правову допомогу, отримує винагороду виключно за рахунок держави у порядку та розмірах, встановлених законодавством [2]. Така винагорода фінансується з державного і місцевих бюджетів. Тому, для закладення відповідних сум у бюджетні запити, Ради адвокатів регіонів можуть затверджувати рекомендовані (мінімальні) ставки адвокатського гонорару.

Розкриваючи тему гонорару адвоката, неможливо не зазначити про «гонорар успіху».

ЄСПЛ у рішенні від 19 жовтня 2000 року у справі «Іатрідіс проти Греції» тлумачить «гонорар успіху» як домовленість, згідно з якою клієнт зобов'язується виплатити адвокату як винагороду певний відсоток від присудженої йому судом грошової суми, якщо рішення буде на користь клієнта. Якщо такі угоди є юридично дійсними, то визначені суми підлягають сплаті клієнтом [6].

Гонорар успіху є поширеним явищем серед юридичної спільноти США та Великої Британії. Вони дозволені та широко використовуються також в країнах континентальної Європи. Винятком із правила можна назвати лише Німеччину і Кіпр. Втім, в Німеччині гонорари успіху дозволені як додаткова міра винагороди адвоката в разі надання правової допомоги з тарифами, встановленими законом [7].

По своїй суті гонорар успіху виконує перш за все важливу соціальну функцію, оскільки встановлення розміру гонорару успіху, як різновиду гонорару, та його сплата допускається лише у випадку досягнення адвокатом позитивного результату для клієнта, який, до речі, погодив це в договорі про надання правової допомоги. Адже таким чином забезпечується конституційне право кожного на вільний вибір захисника своїх прав серед найкваліфікованіших та найдосвідченіших з можливістю фактичного відстрочення сплати гонорару та лише за умови настання для клієнта

позитивного результату. І це зрозуміло. Оскільки за таких умов клієнт не тільки пересвідчиться у фахові та досвіді адвоката, але й матиме реальну можливість розрахуватися за ефективну професійну правничу допомогу [7].

Разом із тим, актуальним є питання підтвердження сплати гонорару адвоката готівкою.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не наводить форму та вимоги до документа, що підтверджує оплату гонорару (винагороди) адвокату. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг», Положення «Про форму та зміст розрахункових документів», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 21 січня 2016 року №13 та «Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні», затверджене Постановою Правління Національного банку України від 29 грудня 2017 року № 148, не визначають порядок здійснення розрахунків адвокатом зі своїм клієнтом за готівку, оскільки не поширюються на осіб, що здійснюють незалежну професійну діяльність. Законодавством України не встановлено відповідних вимог до розрахункового документа який повинен надати адвокат при сплаті клієнтом гонорару, а також не встановлено форму такого документа. Адвокат може видати клієнту на його вимогу складений в довільній формі документ (квитанція, довідка, тощо) який буде підтверджувати факт отримання коштів від клієнта [4].

Список використаної літератури:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/conv#Text>
2. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року 09.06.2017 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#n4>
3. Про затвердження роз'яснення щодо можливості надання адвокатом (адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням) правової допомоги безоплатно (Pro bono): Рішення Ради адвокатів України від 23.04.2016 р. №118 URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-04-23-r-shennya-rau-118_5735ald5d7a7a.pdf
4. Практичне роз'яснення Комітету з питань митного та податкового права НААУ URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/oplata-gonoraru-gotivkoynyakumy-dokazamy-dovesty-yiyi-otrymannya/>
5. Этимологический онлайн-словарь русского языка Семёнова А.В. URL: <https://lexicography.online/etymology/semyonov/%D0%B3/%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%80>
6. Рішення Запiчного районного суду м.Суми вiд 21.08.2020 № 91110036 URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/91110036/>

7. Дроздов О. Гонорар успіху адвоката: світовий досвід і перспективи законодавчого врегулювання в Україні. ЛІГА ЗАКОН: веб-сайт. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/171358_gonorar-uspkhadvokata-svtoviy-dosvd--perspektivi-zakonodavchogo-vregulyuvannya-v-ukran

Науковий керівник: доктор юридичних наук, завідувачка кафедри нотаріального, виконавчого процесу та адвокатури, прокуратури, судоустрою Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Хотинська-Нор Оксана Зіновіївна**

Бабійчук Ю.Ю., Негра Д.О.

студентки І-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ АДВОКАТА У СИСТЕМІ «ЕЛЕКТРОННИЙ СУД»

Наприкінці 2019 – початку 2020 року весь світ опинився у принципово нових умовах існування, стикнувшись із глобальною проблемою пандемії коронавірусу COVID-19. Уряд усіма способами намагається уникнути його швидкого розповсюдження. Тому не так давно Україна повернулася до провадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі – ЄСІТС) «Електронний суд». Безумовно, що запроваджені заходи суттєво вплинули й на діяльність адвокатів з надання професійної правничої допомоги.

Згідно з Законом України від 02.06.2016 року «Про судоустрій і статус суддів» провадження електронного суду забезпечує Державна судова адміністрація. Наразі Електронний суд є підсистемою Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), роботу якої забезпечує Державне підприємство «Інформаційні судові системи». Для адвоката найбільш бажаними є два напрямки полегшення роботи: можливість подавати позовні заяви та інші заяви щодо справи через електронну систему без канцелярії та пошти, а також ознайомлюватися з матеріалами справи онлайн.

Електронний суд дозволяє подавати учасникам судового процесу до суду документи в електронному вигляді, а також надсилати таким учасникам процесуальні документи в електронному вигляді, паралельно з документами у паперовому вигляді відповідно до процесуального законодавства. До суду користувачі можуть надіслати в електронному вигляді будь-які документи і матеріали, передбачені процесуальним законодавством [1].